

**Verslag: Vogel Naturreis naar Noord-Duitsland.
4 november ~ 7 november 2022**

Deelnemers:

Marga Bekker

Ben Akkermans

Yvette van Eekelen

Dion Heerkens

Marijke Bom

Rian Melis

Caroline Sophie

Mirjam Sikkers

Kraanvogels in de Diepholzer Moor Niederung. (DHM) 2022

Sedert 2011 hebben leden van de Vogelwerkgroep van de KNNV Afd. Tilburg, met uitzondering in de Corona periode, jaarlijks de hoogveengebieden rondom Diepholz bezocht.

Het is ieder jaar weer een sensatie om de luid roepende kraanvogels in de avondschemering te zien landen op hun slaappleaatsen. Ook het vroege opstaan in de ochtend loont zich om de vogels weer te zien vertrekken in de diverse richtingen naar hun voedselgebieden.

Maar ook overdag wanneer men door het gebied rijdt zijn er regelmatig groepen kraanvogels te zien op de kale mais akkers, zoekend naar de restkorrels die na het maaien zijn achtergebleven.

Dit jaar hadden wij de indruk dat er wat minder kranen te zien waren dan in voorgaande jaren.

Dit klopt ook met de actuele kraanvogel tellingen die door de Duitse natuurbescherming organisatie Bund wekelijks worden uitgevoerd. In het laatste weekend van oktober bleken er door tellingen door Bund nog 81.000 kraanvogels in het DHM gebied aanwezig te zijn. In het eerste weekend van november was hun aantal al geslonken tot 52.000 vogels.

Zie: http://www.bund-dhm.de/01_hm/204_aktuell.htm

Deze afname, vertrek naar Frankrijk, komt enkele weken vroeger dan in de voorgaande jaren.

Het uitstekende weer van de afgelopen week zal hiertoe zeker aan hebben bijgedragen. Volgens Bund komt de afname ook doordat de omvang van slaappleaatsen van de kranen in het moor gebied geslonken zijn door de extreme droogte van de laatste paar jaren. Kraanvogels hebben ongeveer een kniehoge waterstand nodig voor de overnachting.

Een andere mogelijkheid voor het vroege vertrek kan ook door voedselgebrek zijn.

Het lijkt erop dat de aantallen pleisterende rietganzen ieder jaar toenemen. Wij hebben ons iedere dag weer verwonderd over de grote groepen, duizenden, rietganzen die voor en na de kraanvogels uitvliegen. Ook deze vogels delen het foerageergebied met de kraanvogels waardoor de oogst afval in een rap tempo verdwijnt.

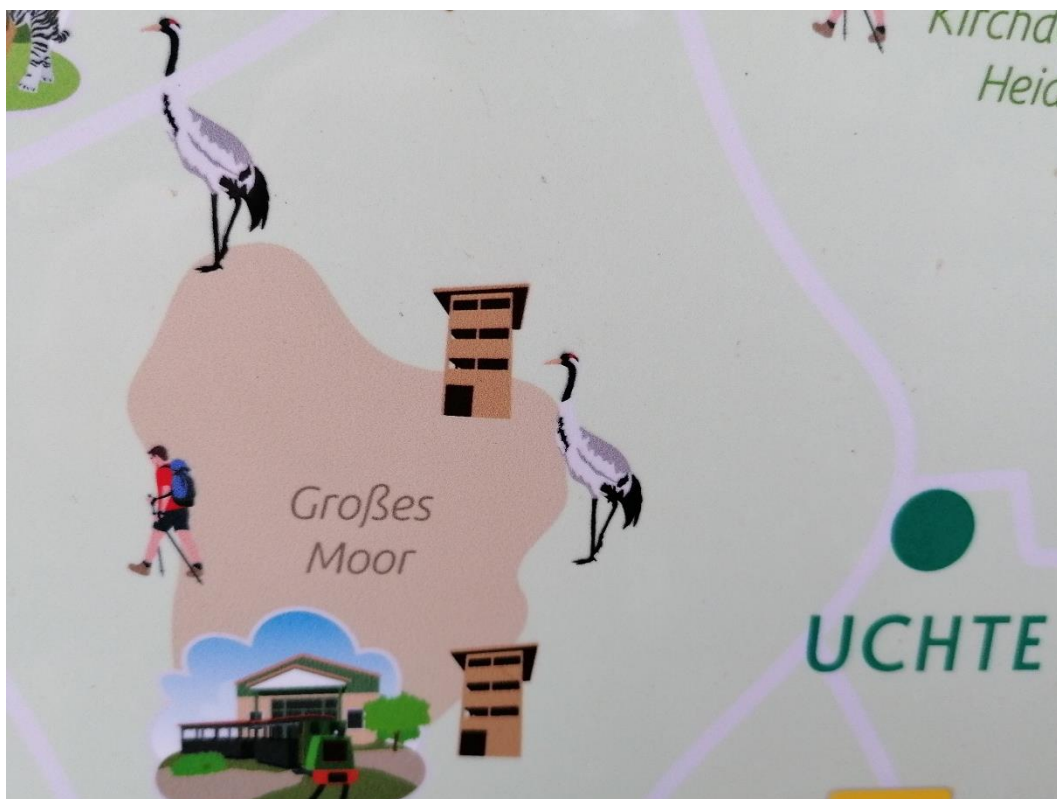
Om af te sluiten bedankt aan eenieder die heeft meegewerkt aan het slagen van dit prachtige Kraanvogel weekend.

Informatie brochures, in het Nederlands, over de verschillende hoogveen gebieden zijn te downloaden in PDF. http://www.bund-dhm.de/01_hm/407_download.htm

Vrijdag 4 november, vertrek naar Lembruch.

Om acht uur 's-morgens verzamelen wij, Marijke, Caroline, Dion, Yvette, Mirjam, Marga en Rian zich bij Ben voor de deur. Bagage kan ingeruimd worden. Er wordt afscheid genomen van de achterblijvers/wegbrengers en we gaan, óp naar Lembruch. Dit jaar heeft Ben een Renault busje weten te huren, met zijn achten passen we er prima in, in-en uitstappen blijkt later soms met enige moeite gepaard te gaan maar dat mag de pret niet drukken. We beschikken over een reserve chauffeur in de persoon van Marga die af en toe het stuur overneemt! De reis verloopt dan ook voorspoedig, via Hengelo naar de eerste stop bij Salzbergen, die we helaas misten...maar bij het volgende wegrestaurant was de koffie prima en zelfs met korting als je je wc bonnetje inleverde. Met af en toe een drupje regen bereiken we Lembruch. Snel worden de kamers ingedeeld, de tafel gedekt, wat spullen van de bovenverdieping naar beneden gehaald, koffie/thee gezet en de meegebrachte lunch verorberd.

Daarna bezoeken we de vogelkijkhut ten noorden van de Dümersee, in het Osterfeiner Moor. Ben is zo gelukkig meteen een ijsvogel te zien bezijden de kijkhut. We zien o.a. de wintertaling, diverse wilde eenden, krakeenden en ..... bijna wegvallend tegen de wateroever de watersnip. Tot vreugde van vooral Yvette zien we ook de beverrat zwemmen! We vragen ons ondertussen af waarom er op de (op onmogelijke hoogten zittende) kijkgaten toch zulke vervelende kunststoffen "glazen" moeten zitten. In de middag gaan we op weg naar het "Großes Moor bei Uchte".

Onderweg worden al veel ganzen, (kol-en riet) gespot. Ook de eerste kraanvogels in het veld. het Moor is een grote open vlakte met ingezaaide en herbevoede gedeelten. (Renaturalisatie). Zo ontwikkelen zich steeds weer nieuwe optimale slaap-en verzamelplekken voor kraanvogels. Hierdoor kan in dit gebied worden gerekend op een groeiend aantal kraanvogels op doorreis. Sinds 2009 broeden er zelfs kraanvogels in het veen. Toch lezen we in de informatie over dit geologisch grootste hoogveengebied nabij Diepholz, dat de industriële turfwinning nog enkele tientallen jaren zal duren.

Je krijgt het idee dat er serieus met die “renaturalisatie” rekening wordt gehouden zodat hoogveenplanten zich weer beginnen te verspreiden o.a. het koperkleurige wollegras. Jammer genoeg staan er ten noorden van dit gebied een aantal windmolens die, behalve hinder voor vogels, ook behoorlijk wat licht verspreiden. We zagen heel wat kraanvogels, in diverse formaties overvliend, soms in grote groepen, soms met drie, of zelfs een enkeling, soms wat dichterbij, soms veraf. Van de ene kant komend en van de andere tegenoverliggende kant. Even indruk wekkend als altijd al hadden we het idee dat het wat minder was dan vorig jaar.

Op zeker moment vloog er ook een blauwe kiekendief door het beeld, prachtig. Op de terugweg naar ons onderkomen veel rietganzen (m.n. bij Wagenfeld) gezien. Bij thuiskomst maken we ons op om te gaan eten in het mij inmiddels vertrouwde restaurant Strandlust. Prima gegeten, naar huis en nog even met de liefhebbers het aantal vogels in Ben zijn aantekenboekje aanvullen en dan...slapen. Een heerlijke, goed bestede eerste dag.

Rian

Zaterdag 5 november

Weer vroeg op weg, 6:30 in de bus, naar het Rehdener Geestmoor om de kranen te bekijken. We stonden op een driesprong bij een boerderij, met alleen ons kleine vogelclubje van 8. Op de achtergrond was een prachtige zonsopgang te zien, dit maakte het schouwspel alleen maar mooier. We werden wel vooraf gewaarschuwd om zo dicht mogelijk bij de bomen en struiken te gaan staan omdat de kraanvogels anders van koers zouden veranderen als ze je silhouet zien.

Na het weer heerlijke ontbijt met o.a. vers gehaalde Duitse broodjes en eigengemaakte jam van Ben gaan fietsen rond de Dummer See. Een paar op de e-bike, de rest op een gewone fiets. De zon scheen weer volop.

Op het meer zat een compacte groep van (kok)meeuwen en pal ervoor een sliert aalscholvers. Hier schenen viskooien te zijn die de vissen beschermden tegen de aanvallen van de aalscholvers en de meeuwen.

In de verte zagen we in het topje van de boom een zeearend, genietend van de zon. Later zagen we vanuit de uitkijktoren, met Nederlandse vogelaars, 2 zeearenden. Over en weer gezellig wat wetenswaardigheden uitgewisseld, zoals dat eigenlijk vaak ging als we andere vogelaars troffen. Het scheen dat een van de zeearenden vorig jaar op precies hetzelfde plekje zat.

Onderweg nog een beverrat in een watertje gezien, wat wel indrukwekkend was vond ik, het was best een behoorlijk groot beest. De vorige reis was er ook een gespot vertelde Yvette. Halverwege wat gedronken in een café, met gebak/ijs voor de liefhebbers.

Weer thuis met de bus naar het Großes Moor bei Barnsdorf om te kijken naar de invliegende kranen en ganzen, samen met veel andere mensen in het open veld. Ook was daar op plekken goed turf te zien aan de oppervlakte. Ernaast stond ook een turffabriek.

's Avonds gegeten in een Indiaas restaurant, idee van Marga, waar iedereen iets lekkers vond.

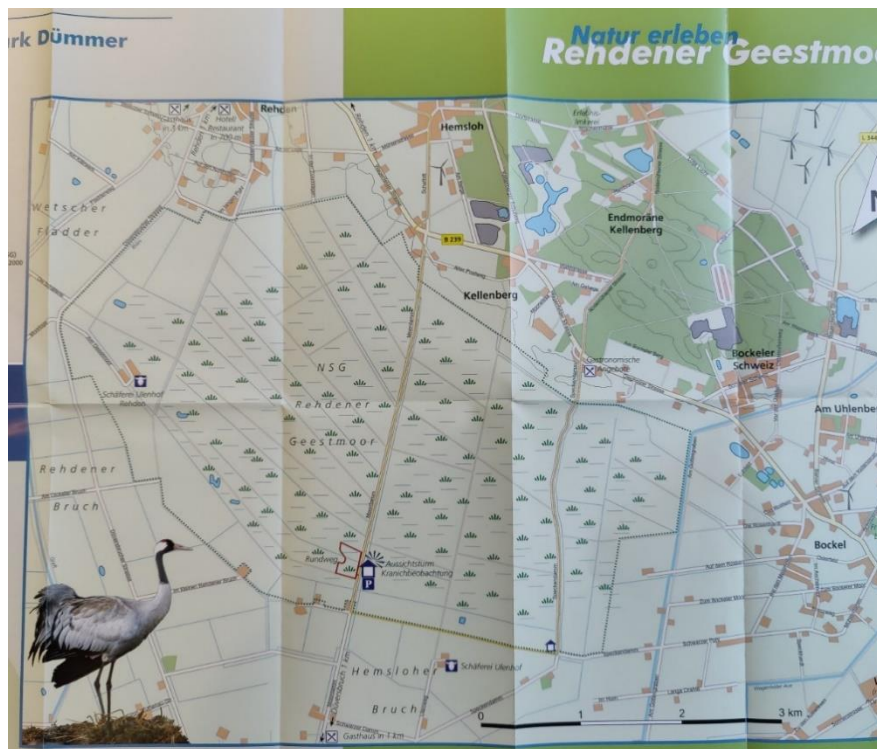
Marga, Marijke en Caroline

Zondag 6 november

Rehdener Geestmoor

Voor de 2^e keer 's morgens vroeg uit bed. Het lukt iedereen om op tijd de bus in te 'klimmen' en weg zijn we. Het ochtendgloren tegemoet van het veen-heidelandschap het Rehdener Geestmoor. We zijn een van de eersten bij de parkeerplaats. We lopen de toren in om een goed uitzicht te hebben op de kraanvogels die naar de fourageergronden vertrekken. Het is bedekte hemel met af en toe een paar gaten in het compacte wolkendek waar de opkomende zon zich doorheen wurmt. Heel langzaam wordt het licht. We horen de eerste kraanvogels. Ze zijn nog ver weg met hun onmiskenbare kraanvogelroep. In 2021 zagen we de kraanvogels vanuit de oost-noordoostelijke richting aankomen vliegen. Deze keer zien we ze aan de westelijke kant van het moor opstijgen. Het zijn er vele honderden, zo niet duizenden. Ze blijven helaas op een behoorlijke afstand en ze komen nauwelijks overvliegen. Jammer, maar het blijft toch een geweldig vogelspektakel.

We verlaten de toren en lopen de Moordamm op, een weggetje dwars door het veen. De opkomende zon komt net achter de wolken vandaan. Het is een prachtig schouwspel van licht en donker, oranje en gele ochtendkleuren, donkere wolken in een blauwe lucht. Een langzaam vleugelklappende grote vogel komt over ons heen vliegen. Ja, het is een zeearend, waarschijnlijk een jonge vogel. Prachtig! Een stukje verder zien we op de weg drie rietgorzen. Heen en weer vliegend, van weg naar een paar lage struiken, leuk. En we horen graspiepers. Bijna aan het einde van Moordamm stappen we in de bus en rijden terug naar ons logeeradres. Een lekker ontbijt met verse broodjes en croissants van de lokale warme bakker. Smullen!

Na het ontbijt vertrekken we naar het Oppenweher Moor

Dit is een open veen- en heidegebied tussen Wagenfeld en Oppenwehe waar omheen een buffergebied ligt van kleinschalige graslanden met windsingels. Vroeger heeft men brede sloten gegraven en drainage in de akkers aangelegd om overtollige water af te voeren naar rivieren als Hunte en Weser. Hierdoor daalde het grondwaterpeil flink en was turfwinning en

het telen van graan en aardappels makkelijker. We lopen het buffergebied in, over een zandpad met aan weerszijden weides waar her en der wat vleesvee graast. Opvallend is de aanwezigheid van enkele oude schaapskooien. Nieuwsgierig lopen we er naar toe en ontdekken dat er 2 steenuilenkasten hangen aan de zijkant van de kooi. Geen braakballen te vinden wel veel vogelpoep en veertjes. Is de kast bewoond? We hebben er niet in gekeken, hoewel dat wel interessant zou zijn geweest.

Nestkast voor steenuil aan de schaapskooi   Het, verdroogde , Oppenweher Moor
Onderweg komen we zo'n 25 soorten vogels tegen. Het gebied is interessant voor roofvogels, want we tellen in korte tijd 5 buizerds, 4 torenvalken en een ♂ blauwe kiekendief. We zien de kiek in de verte over graslanden zweven en dichterbij komen. Het V-vormige vliegprofiel is duidelijk te zien, prachtig! Een paar andere opvallende vogels waren een groep barsijsen, koperwieken, geelgorzen, koperwieken en goudvinken. Het heidegebied is overwoekert met pijpenstrootje. We lopen over een paar vlonders. Normaal zijn die nodig om droge voeten te houden, maar er is geen plasje water te vinden. Hier niet en ook niet in de verre omtrek. De heide is aan het verdrogen!

Ver weg, ♂ blauwe kiekendief
Dion Heerkens

Na de wandeling in de Pufferzone van het Oppenweher Moor bezoeken we, zoals gepland, de Tortenschmiedenrei te Lembruch. De halve regio heeft hetzelfde plan. In een goed gevulde salon met vaste gasten, vermoeden wij, schuiven wij aan. Er wordt geschmackt en geschmieckeld.

Vanmiddag staat een wandeling op het program in het hoogveengebied Neustädtermoor. Sommigen van ons zakken enigszins door de hoeven en besluiten in de buurt van het busje te blijven. De overgebleven eenheid stapt de torte eraf. Zij worden beloond door maar liefst 2 haviken, hoewel niet iedereen de goede kant op kijkt. Overigens hebben de achterblijvers ook leuke waarnemingen, waaronder goud-vink en -haan. Verder is het stil tussen de bomen van het bos. Het doet Ben mijmeren over soorten als glanskop, matkop, zwarte mees, kuifmees, die hier nog niet zolang geleden in veelvoud zaten. Dat is droevig om te horen en stuitend dat het zo kort geleden is. Toch genieten we even verderop van een wijds, afgegraven hoogveengebied dat evengoed geplaagd wordt door het uitbundige pijpenstrootje. In de uitkijktoren zijn wij weer even voltallig. We wisselen waarnemingen uit. Verder gaat de wandeling, nu over een plankier, op het moor. Het lange, houten pad is noodzakelijk in een moerassig gebied, hetgeen het natuurlijk was. Nu is het schrikbarend droog met slechts hier en daar een nattig stukje. De schemer wordt donker en Ben ziet een steenuil opvliegen van een schapenschuur. Wij keken helaas de andere kant op. Zeker naar de lucht, waar weer 1000den kraanvogels sierlijke slierten trekken. De 100den rietganzen, gemengd met minder kolganzen maken compacte, strakke lijnen. Het is een getoeter, getrompetter, ge-enja en geklik van jewelste. Een mooi besluit van alweer een hele dag buiten. Eenmaal terug in Lembruch bezoeken wij een Italiaans restaurant. Deze laat een steek vallen. Maar niemand laat zich uiteindelijk kisten door deze dissonant, zodat we eenmaal thuis met een borrel op de bruine bank zitten.

Maandag 7 november

Weer staan we vroeg op. Nog een keer naar de boerderij van poes Frieda en bazin bij het Rehdener Moor, om de kraanvogels op de akkers te zien landen.

Nest winterkoning

Nest van huiswaluw bovenop het nest van een boerenwaluw

Na het ontbijt en het opruimen gaan we naar huis. Maar niet voordat we op de prachtige lindenlaan van Alt Barenaue hebben gelopen. Ergens mist een bakstenen muur een steen. En daar heeft de winterkoning een prachtig nest gebouwd. Poëzie is overal.

Allen dank voor de gezelligheid en speciaal Ben voor dit kant en klare reisje. Er ontbrak niets aan.

Mirjam

Kasteel Barenaue met karakteristiek lindenlaantje Foto: Marga

Kasteel nieuw Barenaue

